

180°

Vrouwelijk en mannelijk gedrag is aangeleerd

Gedragseconoom Henriëtte Prast veranderde van mening over de aangeboren verschillen tussen mannen en vrouwen.

HENRIËTTE PRAST 'Beide seksen laten zich onbewust leiden door stereotype beelden.' Foto Ivo van der Bert

▶ OUDE OPVATTING

'Mannen komen van Mars en vrouwen van Venus. Er zijn aangeboren verschillen tussen de seksen. Simpel gezegd: vrouwen zijn in hun hersenen zo geprogrammeerd dat ze liever willen delen dan concurreren. En bij mannen is het andersom.'

In 2006 hield Larry Summers, president van Harvard University, een toespraak over de verschillen tussen mannen en vrouwen in wiskundige en wetenschappelijke aanleg en in carrièredrang. Hij stelde dat er geen aanwijzingen zijn voor aangeleerd gedrag. Als bewijs voerde hij zijn tweelingdochters op die vaders en moeders speelden met hun speelgoedvrachtwagens. Vrouwelijke wetenschappers verlieten woedend de zaal. Nou nou nou, dacht ik, wat een overdreven reactie. We weten toch dat het zorgende in meisjes zit?

▶ HET KANTELPUNT

'Vier jaar later zag ik in hoe bekrompen de bewering van Summers was. Op aanraden van een collega-econoom las ik het boek *Delusions of gender* van psycholoog Cordelia Fine. Met overtuiging haalt zij mythes onderuit dat er aangeboren verschillen zijn tussen mannen en vrouwen. Zogenaamd 'typisch vrouwelijke' en 'mannelijke' gedragingen en voorkeuren zijn aangeleerd, toont zij op basis van wetenschappelijk onderzoek aan. Bij haar passages over de financiële wereld in de Londense City vielen mij de schellen van de ogen. Successen, zo beschrijft Fine, worden er gevierd op manieren waarbij vrouwen zich niet thuis voelen; in een lapdance-bar of bierdrinkend en moppen tappend in de kroeg. Je moet mee lachen, anders no fun. Hé wacht, dacht ik: ik zit met mijn mannelijke netwerkrelaties vaak in de skybox van een voetbalwedstrijd, waarom gaan we niet eens iets

Kinderen worden al vroeg geconfronteerd met verwachtingen die bij hun sekse zouden horen. Die beïnvloeden hun gedrag en keuzes

anders doen, naar een concert of zo? Ik stelde het voor en ook voor hen was het een eyeopener dat de keuze voor voetbal niet vanzelfsprekend is.'

▶ NIEUWE OPVATTING

'Kinderen worden al vroeg geconfronteerd met verwachtingen die bij hun sekse zouden horen. Die beïnvloeden hun gedrag en keuzes. Meisjes worden al heel jong beoordeeld op aardig en zorgend zijn, glimlachen, delen, niet lastig en competitief zijn, jongens op sterk, snel, competitief en succesvol zijn. De dochters van Larry Summers hadden al zoveel indrukken en boodschappen meegekregen die samen maakten dat ze hun vrachtwagens als poppen behandelden. Het is onzin dat dit gedrag wordt aangestuurd vanuit de hersenen.'

'We denken allemaal dat vrouwen andere carrièrewensen hebben en een goed

salaris minder van belang vinden. Harvard deed een onderzoek waaruit blijkt dat ook hierin stereotypen een rol spelen. Twee groepen studentes werd gevraagd naar hun ambities. Bij de eerste groep zouden mannelijke klasgenoten de antwoorden lezen, bij de tweede groep niet. Wat bleek? De vrouwen uit de eerste groep noteerden veel lagere ambities in carrière en inkomsten. Een aannemelijke verklaring is dat de studentes tegenover mannen wilden volkómen aan het stereotype beeld van de vrouw. Bijvoorbeeld uit angst hun kansen op de huwelijksmarkt te verspeelen.'

▶ HET EFFECT

'In mijn werk als gedragseconoom had ik nooit iets met gender gedaan. Na dit nieuwe inzicht ging ik op zoek naar economisch onderzoek op dit terrein en stond versted van de kennis die er in de VS is over onbewuste vooroordelen jegens vrouwen op de werkvloer. Zo beoedelen mannelijke studenten vrouwelijke docenten stelselmatig negatiever dan mannelijke docenten. Als werknemers een opdracht krijgen van hun baas, beoordelen ze die negatiever als ze weten dat die leidinggevende een vrouw is.'

'We denken dat vrouwen risicomijdend zijn en daarom bijvoorbeeld minder beleggen. Maar beide seksen laten zich bij hun keuzes onbewust leiden door stereotype beelden. Uit onderzoek blijkt dat mannen en vrouwen fysiek dezelfde angstige reacties vertonen op riskante beleggingen, maar mannen gaan er eerder toe over omdat ze geen slappeling willen zijn. Ik ben onderzoek gaan doen naar het verband tussen dergelijke keuzes en het woordgebruik in de financiële sector. Als je kijkt naar beleggingsportefeuilles: die worden geframed in oorlogstaal, je kunt kiezen uit defensief, neutraal en offensief. Ook hierin zie je dat mannen kiezen voor 'offensief' en vrouwen voor 'defensief' en daarin gestuurd worden door verwachtingspatronen.'

Marjon Bolwijn